

الف) ضرورت برگزاری رشته اخلاق در مؤسسه

از مهم‌ترین شاخصه‌ها و اهداف مکتب متعالی اسلام، بالندگی و گسترش فضایل و مکارم اخلاقی در ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی است؛ چرا که در میان مجموعه‌ی تعالیم انبیاء علیهم‌السلام و آموزه‌های اسلام ناب، موضوع اخلاق و تربیت اخلاقی و تزکیه نفوس از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است تا آن جا که قرآن کریم در جای جای خود هدف بعثت رسول گرامی اسلام را تزکیه و تربیت انسان‌ها بر اساس کتاب و حکمت الهی ذکر کرده و خود رسول ختمی مرتبت صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نیز در سخنی مهم‌ترین فلسفه‌ی بعثت خود را کامل کردن فضائل و مکارم اخلاقی معرفی فرموده است.^۱ از این رو، در این برهه از زمان که جهان شاهد شکوفایی و عزت اسلام ناب محمدی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم است و معادلات جهان به برکت عالمانی تربیت شده در مکتب اهل بیت علیهم‌السلام در حال تغییر است، انفعال، گوشه‌گیری یا غفلت از برنامه‌های دشمنان دین، موجب ذوب شدن در نقشه‌های دشمن می‌شود؛ چرا که در تقابل میان اندیشه‌ها، فرهنگ‌ها و مکاتب، آن اندیشه‌ای غالب می‌شود که هم دارای برنامه باشد و هم پرچم‌دارانی قوی تر و مصمم‌تر از پرچم‌داران سایر مکاتب داشته باشد.

اگر چه در طول تاریخ، اهتمام به تربیت اخلاقی و توجه به رشد فضایل و مبارزه با رذایل و آلودگی‌های اخلاقی دغدغه‌ی تمام مصلحان و دلسوزان جوامع بشری پس از انبیاء و امامان معصوم علیهم‌السلام بوده، ولی در دنیای امروز که با خنجر آزادی‌های لجام گسیخته اخلاق را به مسلخ برده‌اند و با تبلیغات وسیع خود فضایل و ارزش‌های اخلاقی را ضد ارزش و پلیدی‌ها و آلودگی‌ها را ارزشمند معرفی کرده‌اند، برنامه‌ریزی در راستای تربیت انسان‌هایی کمال یافته که هم خود به رستگاری و فلاح بار بیابند و هم دیگران را در مسیر رشد و تعالی دستگیری نمایند، ضرورت دارد. در این راستا متولیان و برنامه‌ریزان حوزه‌های علمیه نقش ویژه‌ای بر عهده دارند؛ چرا که در طول تاریخ هر ملت و قومی پس از انبیاء، اوصیا و ائمه معصومین علیهم‌السلام، و ارستگاری و تقوا، هدایت و معنویت، راه درست زندگی از مهد تا مرگ، دفاع از مظلومان و پرچمداری علم و عمل را در سیمای عمل و لباس عالمان دین و روحانیت اصیل یافته‌اند و عالمان ربّانی در تمام فراز و نشیب تاریخ، حاملان رسالت‌های پیامبران بوده‌اند.

۱. عَنِ النَّبِيِّ صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم أَنَّهُ قَالَ: «إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ»؛ (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۷، باب ۶، روایت ۱، و در مجموع روایت ۱۲۷۰۱)

روشن است که علم به تنهایی انسان را مهذب نمی‌کند، بلکه فقط در صورتی می‌تواند انسان را لایق حمل لوای هدایت و تربیت نفوس کند که توأم با تهذیب و تزکیه‌ی نفس گردد. کسی که می‌خواهد حامل رسالات الهی باشد و به تهذیب و تزکیه نفوس بپردازد، بدون تزکیه‌ی خود هرگز این لیاقت و توان را نخواهد داشت.

مضاف بر این، با توجه به رشد سریع و پرشتاب تحولات جهانی و شاخه‌های مختلف علوم و فن‌آوری‌های نوین در جهان معاصر، و رشد فوق سریع علوم انسانی، اسلامی سازی علوم انسانی اصلی‌ترین هدف مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام از آموزش این آموخته‌های بشری است. در این شرایط، توجه به تربیت اخلاقی دانش‌پژوهان با توجه به آسیب‌هایی که دانش‌پژوهان را به جهت ارتباط با علوم انسانی غربی تهدید می‌کند، ضرورت بیشتری می‌یابد. بر اساس این باور صحیح، مسئولان و برنامه‌ریزان مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام ضمن توجه به آینده‌نگری و مدیریت تحول و توجه به آسیب‌های تربیتی و اخلاقی امروز طلبگی، همگام با برگزاری و برنامه‌ریزی برای دیگر رشته‌های علوم انسانی، با تصویب وزارت علوم، اخلاق را به عنوان یکی از رشته‌های آموزشی این مؤسسه مبارک قرار داده‌اند.

ب) تعریف رشته اخلاق

رشته معارف اسلامی و اخلاق از زیر شاخه‌های علوم انسانی است که دانش‌پژوهان در طی آن با مجموعه‌ای از موضوعات و مباحث متنوع از علوم مختلف به ویژه اخلاق، روان‌شناسی و مختصری از عرفان اسلامی آشنا می‌شوند. این رشته مانند دیگر رشته‌های مقطع کارشناسی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام متشکل از دو بخش دروس مشترک و دروس تخصصی می‌باشد. بخش اول مشترک میان تمام رشته‌ها است و بخش تخصصی آن مشتمل بر ۶۰ واحد درسی است که حاوی مباحثی پیرامون علم اخلاق و علوم مرتبط یاد شده، می‌باشد.

ج) اهداف رشته اخلاق

- ۱) آشنایی دانش‌پژوهان با مباحث علم اخلاق و مهم‌ترین مباحث مرتبط با آن در تعلیم و تربیت، روان‌شناسی و عرفان
- ۲) ایجاد آمادگی در دانش‌پژوهان جهت ورود به حوزه اخلاق (نظری و عملی) در تمام زمینه‌ها اعم از اخلاق فردی، اجتماعی و کاربردی و توجه به تهذیب نفس، خودسازی و ایجاد فضایی معنوی در زندگی خود و دیگران

۳) ایجاد توانمندی لازم در دانش پژوهان برای پژوهش گسترده تر و عمیق تر در حوزه علم اخلاق

د) سرفصل‌های دروس تخصصی مصوب برای دوره کارشناسی اخلاق

کد درس	عنوان درس	تعداد واحد
۱۱۰	اخلاق اسلامی ۱	۴
۱۱۱	اخلاق اسلامی ۲	۴
۱۱۲	تاریخ و مکاتب اخلاق اسلامی	۴
۱۱۳	اخلاق در یهودیت، مسیحیت و ادیان شرقی	۲
۱۱۴	تاریخ و مکاتب اخلاق غربی	۴
۱۱۵	منتخب متون اخلاقی (روایی)	۲
۱۱۶	منتخب متون اخلاقی (عربی)	۲
۱۱۷	منتخب متون ادبی اخلاقی (شعر و نثر فارسی)	۲
۱۱۸	منتخب متون عرفان عملی	۴
۱۱۹	منتخب متون اخلاقی (انگلیسی)	۲
۱۲۰	آشنایی با عرفان اسلامی	۴
۱۲۱	آشنایی با نحله‌های عرفانی (غیر اسلامی)	۲
۱۲۲	دستورالعمل‌های اخلاقی - عرفانی	۲
۱۲۳	سیره اخلاقی - تربیتی پیامبر اسلام و اهل بیت <small>علیهم‌السلام</small>	۴
۱۲۴	فلسفه اخلاق	۲
۱۲۵	اخلاق کاربردی	۲
۱۲۶	فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی	۲
۱۲۷	روان‌شناسی عمومی	۲
۱۲۸	روان‌شناسی رشد	۲
۱۲۹	روان‌شناسی تربیتی	۲
۱۳۰	روان‌شناسی انگیزش و هیجان	۲
۱۳۱	روان‌شناسی شخصیت	۲
۱۳۲	اصول و روش‌های مشاوره	۲